

VERENIGING VAN ECONOMISTEN IN SURINAME
NIEUWJAARSREDE 2017

Voorzitter Winston Ramautarsing
18 januari 2017

Dames en heren,

Met groot genoegen heten wij u allen van harte welkom op onze gebruikelijke nieuwjaarsreceptie. Een bijzonder welkom heet ik: Governor Glenn Gersie van de CBvS, onze keynote spreker voor vanavond (met dank voor het aksepteren van de uitnodiging), Leden van het diplomatieke Korps, Onze ereleden, Oud bestuursleden, Onze leden, Leden van de pers, Overige genodigden,

U allen alsnog een welvarend 2017 toegewenst. Ik wens U en ons allen toe dat 2017 het jaar van vertrouwenwekkend en vernieuwend beleid zal worden, die ons allen de juiste inspiratie geeft om met nog meer energie ons land uit de crisis te werken.

Voor de Vereniging was het een actief jaar. De belangrijkste externe activiteiten van de vereniging in 2016 waren:

- Een 2-tal CEO talks van Michael Naarendorp van NaNA Resources en Harry Boedjawan van Cobo.
- Een Openbare Lezing Big Data door Prof. Franses van de Erasmus Universiteit;
- Het ondersteuning geven aan het Burger Initiatief voor Participatie en Goed Bestuur;
- Het geven van een 2-tal formele adviezen aan DNA m.b.t. het Herstel- en Stabilisatieplan en recentelijk ook m.b.t. het wetsvoorstel Kredietregistratiebureaus 2016.
- Het fungeren als klankbord/ gesprekspartner voor diverse internationale financierings/ ontwikkelingsorganisaties en consultants, al dan niet op verzoek van de regering.
- Maar ook het afgeven van diverse interviews aan de media en het verzorgen van lezingen, om de gemeenschap adequaat te informeren over actuele economische vraagstukken.

Als belangrijkste interne activiteiten van de vereniging kunnen genoemd worden:

- Naast de ALV, ook nog 3 interne (speciaal voor de leden) discussie avonden gehouden over de macro-economische ontwikkelingen.

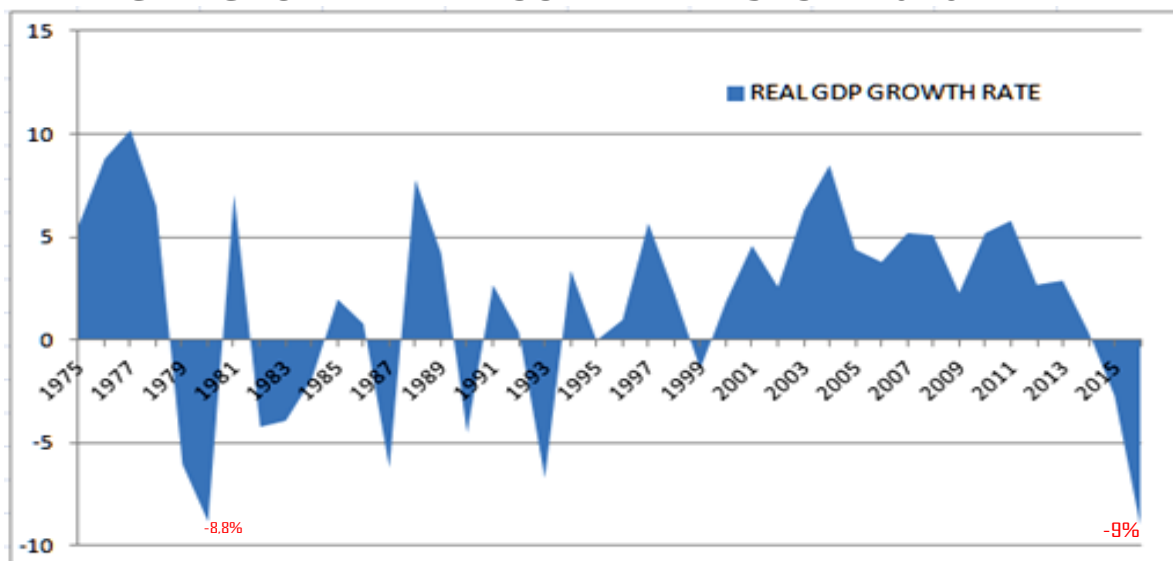
- Field trips naar de bedrijven Lal farms (kersen productie), Amazon Aquaculture Enterprise (viskweek) en Namoonna (gemengd schapen en geitenkweek)

Al met al geen slecht jaar. Vermeld mag worden dat er in 2016 in totaal 20 nieuwe leden zich hebben aangesloten en hebben we helaas 1 lid door een tragisch ongeluk verloren.

Hoewel de nieuwjaarslezing niet zo geschikt is voor diepgaande cijfermatige analyses ontkom ik er niet aan de nationaal economische ontwikkelingen met U te bespreken. Hoe goed hebben we het gedaan in 2016. Anders dan de lange files en de geslaagde partijen suggereren constateer ik dat 2016 op economisch gebied een historisch jaar is geweest. Nog nooit eerder in de geschiedenis hebben wij onze welvaart zo erg zien achteruit gaan.

Als we het Bruto Binnenlands Product als maatstaf nemen voor onze welvaart, (niet ideaal, het zegt o.a. niks over de verdeling van die welvaart, maar is wel goed in de tijd en internationaal vergelijkbaar), dan zien we dat, terwijl het wereld BBP toch nog met gemiddeld 2% weet te groeien, wij volgens het Planbureau maar liefst met 9% zijn gekrompen (volgens ECLAC kan het wel -10.8% worden). Het betekent dat we, met alle geaccumuleerde kennis en opgebouwde ervaring, zeker in die 41 jaar volledig eigen bestuur, het nog nooit zo slecht hebben gedaan. Zelfs in 1980 met de Staatsgreep, zo U wilt revolutie, was de krimp maar -8.8% en in het slechtste SAP jaar (1993) was het -6.5 %.

REAL GDP GROWTH RATE SURINAME 1975 – 2016*

Source: 1975–2009: Monetaire Realiteiten AR Caram; 2010–2016 ABS

Met dank aan Steven Debiepersad.

Een historisch economisch dieptepunt. Is het een ramp, ja, zeker sociaal is het een enorme ontwrichting. Maar sommige mensen, en dat is universeel, hebben dit soort harde lessen nodig om te erkennen dat het echt anders moet. Anders dan onze politieke leiders (oppositie en coalitie) ons willen doen geloven was het welvaartsniveau niet duurzaam, het was niet op basis van ons hard en smart werken, niet op basis van hun kundig bestuur, maar vooral op toevallige internationale meevallers gebaseerd.

De ontwikkeling van de betalingsbalans en de wisselkoersontwikkeling:

Na de devaluatie aan het eind van 2015 met ruim 21% naar 4 SRD voor de dollar, zweeft deze rond de SRD 7.50 per US\$, een depreciatie van de waarde van onze munt met maar liefst 88%.

De Goud & deviezenreserves kon middels een lening van het IMF, als onderdeel van een mislukte SBA met het IMF, per eind 2016 met een internationale reserve van USD 381 ¹ miljoen op de minimumgrens van 3 maanden import worden gehouden (onder de aanname van een import van US\$ 125 mln/maand).

De monetaire ontwikkeling: De binnenlandse liquiditeitsmassa is in 2016 met ruim 49%² (2015=11%) toegenomen. De meeste banken hebben hun debet- en creditrentes in 2016 verhoogd van ca. 10% naar ca. 16-18%.

De Inflatie: De 12-maandse Inflatie bedroeg per November 2016, 55%.

De overheidsfinanciën: De overheidsfinanciën op kasbasis, volgens cijfers van de Centrale Bank tot en met september 2016, laten een tekort zien van SRD 1.204 miljoen³, en verwacht wordt dat het uiteindelijk tekort boven de SRD 1.500 miljoen zal komen te liggen. Sterker nog i.t.t. de retoriek van Financien zullen volgens de ontwerpbegroting van 2017 de Lopende uitgaven verder toenemen naar SRD 8,1 mld., terwijl de Lopende Ontvangsten blijven steken op SRD 3.9 mld. Het tekort op de Lopende rekening zal dientengevolge op het onakseptabele niveau van 6,8% van het BBP liggen⁴.

De staatsschuld: In 2016 is de totale staatsschuld toegenomen tot boven de SRD 15 miljard. Met name door een kennelijk onverzadigbaar leengedrag, maar ook door de sterke devaluatie van de SRD. De schuld/BBP ratio heeft hierdoor per ultimo 2016 het plafond van 60% bereikt en mogelijk zelfs overschreden! Dit kunnen we niet met zekerheid vaststellen omdat de officiële schuld door het Bureau voor de Staatsschuld slechts tot eind september is

¹ https://www.cbvs.sr/images/content/statistieken/IR/ir_template_1312017.pdf

² <https://www.cbvs.sr/images/content/statistieken/Database/Tabel5-612017.pdf>

³ https://www.cbvs.sr/images/content/statistieken/Database/Table19_28dec2016.pdf

⁴ Financiële Nota 2017 Tabel I.1.1

bijgewerkt. Waar ligt dat aan. Wij weigeren te geloven dat het incompetentie is, want het simpel registreren (bijschrijven en afschrijven) is toch geen rocket science.

Maar we zullen niet meedoen aan speculatie, maar dat is wel waar gebrek aan transparantie toe leidt. Ironisch genoeg stuurt de President op 10 december j.l. een wetsvoorstel naar DNA, ontwerpwet Kredietregistratiebureaus 2016, met als doel ...”burgers en bedrijven te beschermen tegen het aangaan van een overmatige schuldenlast”. Na consultatie van onze leden, hebben wij desgevraagd aan DNA ons professioneel commentaar gegeven. Daar ga ik vanavond niet op in.

Maar ik mag U niet verzwijgen dat we, conform de geest van het wetsvoorstel, DNA daarenboven hebben aanbevolen om, voor de beste bescherming van burgers en bedrijven, de Staat te “beschermen tegen het aangaan van een overmatige schuldenlast”, door geen verdere leningen toe te staan. Een goed voorbeeld doet volgen.

Verder konstateren we:

- dat de transparantie van het bestuur verder verslechterd (Hoe lang gaan we de toekomst van de bauxietsector in achterkamertjes blijven bekokstoven).
- dat verspilling van staatsmiddelen (i.c. de niet essentiële bestedingen) kennelijk ongestoord doorgaat.
- en dat het vertrouwen in het beleid (en de beleidsmakers) fors is afgenomen.

Dit alles vertaald zich naar de burger in de vorm van een forse afname in werkgelegenheid en inkomensverwerving, en een forse daling van de koopkracht c.q. verarming van de gehele bevolking,van rijk tot arm.

Een historisch dieptepunt, Hoe is het mogelijk ? met zoveel economische kennis en ervaring in het land. Hoe is het mogelijk met een actieve Economisten Vereniging die sinds 2013 regelmatig aan de bel heeft getrokken, de neergang niet alleen als eerste heeft gesignaleerd, maar de richting van de beleidsombuiging heeft geadviseerd en uiteindelijk belangeloos ondersteuning heeft aangeboden. Is het onwetendheid, onkunde of is het onwil. U mag het zelf beantwoorden.

Hoe positief kan ik het brengen, terwijl leden van de VES al in 2013, nog voordat die eerste miljoen van de 1000 miljoen US\$ reserves was verdampt, reeds aangaven dat er problemen op komst waren. Maar gelukkig leven we in een andere tijd, want in de middeleeuwen werd de bringer van slecht nieuws

aan 4 paarden gebonden.....de VES leden zijn er, weliswaar een behoorlijk stuk armer, maar zonder kleerscheuren van afgekomen.

Lag het niet willen luisteren naar de VES aan de inhoud of aan de verpakking. Ik moet zeggen dat we nooit serieuze kritiek op de inhoud hebben gekregen, hooguit een andere interpretatie van de feiten en cijfers. U kent die kriptische “half vol-half lege” retoriek. De feedback die we kregen indiceerden vooral de presentatie, misschien slordige formulering, slechte timing, verkeerde mediakeuze of zelfs boodschapperdaar zit wat in. Maar, eerlijk, hoe positief kan je het opmaken van de US\$ 1 miljard aan goud- en deviezenreserves brengen.

Ook de VES staat, als belangrijke maatschappelijke groep, voor een cruciale uitdaging nl. het verhogen van de effectiviteit van de Vereniging. Het is de rol van deze generatie economen om de basis te scheppen voor meer economische kennis en kunde in de besluitvorming over onze toekomst.

Wij danken de burgers voor de vele ondersteunende commentaren. Maar, ... gelijk hebben is niet voldoende, het **moet** zijn weerklink vinden in het beleid. De uitdaging is om door te dringen tot de beleidsmakers, dat het anders moet en dat het ook anders kan. Dan pas, wordt het een goed jaar.

De VES is geen politieke organisatie, haar leden zijn van diverse politieke pluimage, en heeft ook geen politieke Agenda. Wat we wel hebben is een uitgesproken liefde voor dit land, ons volk en onszelf. Derhalve mogen we niet aksepteran dat onze welvaart nog verder zal verdampen.

Een van de goede voornemens Is dat we gaan werken aan de verbetering van de boodschap, betere uitleg en vooral een betere verpakking, waardoor de boodschap mogelijk gemakkelijker wordt geaksepteerd. We moeten het zodanig brengen dat de Regering geen andere keuze heeft dan de adviezen serieus te nemen en het beleid om te buigen.

Daarbij staat centraal:

1. in de eerste plaats: stabilisatie van de economie, te beginnen met de wisselkoers, en een evenwichtige staatsbegroting voor 2017. De ingediende begroting 2017 is ondeugdelijk, geen voorbeeld van een gezond financieel-economisch beleid. In deze fase is het opstellen van een zo realistisch mogelijke begroting, passend bij de financiële draagkracht van de Staat, cruciaal. Op korte termijn zullen (nog) meer inkomsten genererende en uitgaven verlagende maatregelen getroffen dienen te worden.
2. Als tweede: een in samenspraak met de private sector ontwikkeld productieprogramma. Werkgelegenheid in de private sector dient

geschapen te worden en ambtenaren dienen eventueel een herscholing te ondergaan om te werk gesteld te worden in de private sector.

3. Als derde: Een aanvang maken met het formuleren van een Staatsapparaat hervormingsprogram, welke nauw moet aansluiten bij het productieprogram. Het hebben van werk cq. behoud van arbeidsplaatsen zal de hoogste prioriteit dienen te hebben. Loon- en salarisverhogingen zal moeten worden gekoppeld aan een herstructurering van het Staatsapparaat. Dit is natuurlijk niet een zaak van 2017, maar als we de politieke potentie niet kunnen opbrengen om in 2017 te starten dan gaan we deze koenoe, het inefficiënte en belastinggeld verslindende amtenarenapparaat, vermoedelijk voor eeuwig als een molensteen om onze nek voelen bengelen.

Het roer moet om:

In de 41 jaar zelfbestuur als onafhankelijke natie, waarin wij voor onze broemtijdjarie een eigen "Surinaams huis" zouden bouwen met "vertrouwen in eigen kunnen" zijn we geworden tot een zogenaamde failed state, die denkt zichzelf een weg uit de crisis te kunnen lenen. Maar ons eigen Surinaams huis zullen we nooit realiseren zonder hard en smart te werken en te studeren, zonder discipline, zonder offers te brengen, spaarzaam te zijn, zonder te investeren en te ondernemen.....dat zijn de kwaliteiten die het hebben van een eigen huis vereist.

We doen dan ook een beroep op de politieke leiders (oppositie en coalitie, want wat gisteren oppositie was is nu coalitie):

- Om niet hun kop in het zand te steken en te hopen dat de problemen uit zichzelf weggaan.
- Om niet de symptomen aan te pakken, om maar niet aan de oorzaken te hoeven te werken. De-dollarisatie gaat niet werken bij een instabiele wisselkoers.
- Om niet de problemen vooruit te schuiven omdat de oplossing mogelijk sociaal pijn zal doen, want als de wal het schip zal keren zal de sociale prijs het veelvoudige zijn (denk in medische termen aan amputatie etc).Maar misschien is Ayurveda de oplossing.
- Maarom wel transparent beleid te ontwikkelen, in eerlijke samenspraak met de partners.

Wat mogen we verwachten voor 2017

2017 moet het jaar van de ommekeer worden. Ik betitel het niet als een moeilijk jaar.....het wordt het jaar van de grote uitdaging. Gaan we door met het beleid van pappen en nathouden en blijven weigeren de bittere medicijnen te slikken dan zal naar verwachting de Surinaamse economie verder inkrimpen.

Schattingen van 2-5% van het BBP zijn daarbij reel. Anderzijds is het wel mogelijk om terug te komen op een groeipad.

Dit vereist dat er onmiddellijk en dagdagelijks, zowel korte termijn-, als structurele maatregelen genomen dienen te worden om terug te keren op het pad van stabilisatie en hernieuwde groei, reeds in 2017.

De vooruitzichten voor 2017 zien er niet goed uit:

BBP zal op zijn best op dit lage niveau blijven, een nul-groei dus,maar dat is onakseptabel. We moeten de standaard verhogen. Maarals we het vertrouwen van de cruciale partners niet kunnen terugbrengen zullen we helaas nog verder wegzakken. Het begrotingstekort is geraamd op ca. 4,1 mld, dat zal alleen door verder te lenen worden gefinancierd. Hierdoor zal de Staatsschuld nog verder toenemen.. De wisselkoers zal mogelijk nog wat verslechteren, hetgeen ook de inflatie op een hoog niveau zal houden, en ook de rente verder zal doen stijgen en tot verdere verarming van de bevolking zal leiden.

Het nemen van ingrijpende maatregelen zal in continu overleg moeten plaatsvinden met de sociale partners, niet alleen om de sociale pijn eerlijk te verdelen, maar vooral ook om tot effectieve incentives voor groei te komen.

Laat dat duidelijk zijn, de Overheid staat er niet alleen voor, daar zijn de partners voor. Ze kan ook niet eigenhandig voor economische stabilisatie en groei zorgen, ook daar heeft het de partners voor nodig. Laten we de kansen gaan benutten.

Ik wens u nogmaals een gezond, hard werkend, studerend, spaarzaam, ondernemend en productief 2017 toe.

Ondanks de mindere vooruitzichten zullen wij als Vereniging van Economisten niet schromen om kritischer en actiever dan ooit, in 2017 te participeren in de stabilisatie en heropbouw van de economie. Uw feedback is hard nodig om ervoor te zorgen dat wij als VES ook een daadwerkelijke meerwaarde kunnen hebben. Laten wij het verschil maken.

Namens het bestuur van de VES wens ik u allen een prettige en plezierige avond toe. Ik vraag U alle aandacht voor de Nieuwjaarstoespraak van de Governor, waarna we informeel kunnen socialiseren, netwerken onder het genot van een hapje en een drankje. Ik dank U.